

Bryssel, 13. marraskuuta 2025
(OR. en)

15410/25

CULT 128	EMPL 514
AUDIO 111	GENDER 200
CULT HERIT 25	DIGIT 240
EDUC 445	TOUR 23
JEUN 236	MI 907
COMPET 1161	ENV 1222
SAN 743	PROCIV 148
DISINFO 100	RECH 501
RELEX 1475	NDICI 10
FREMP 333	FIN 1352
AG 181	

SAATE

Lähtettäjä: Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine
DEPREZ

Vastaanottaja: Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri

---

Kom:n asiak. nro: COM(2025) 785 final

Asia: KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE,
NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE
JA ALUEIDEN KOMITEALLE
Kulttuurikompassi

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 785 final.

Liite: COM(2025) 785 final

Bryssel 12.11.2025
COM(2025) 785 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kulttuurikompassi

{SWD(2025) 785 final}

Kulttuurikompassi

1. Johdanto

Eurooppa on vilkas kulttuurisen monimuotoisuuden keskittymä, joka tunnetaan kielistä, kulttuuriperinnöstä, taiteellisesta ilmaisusta ja luovista innovaatioista. Euroopassa on enemmän kulttuurin, luonnon tai niiden molempien kannalta merkittäviä Unescon maailmanperintökohteita kuin millään muulla alueella maailmassa. Se on myös kielellisesti monimuotoinen alue: EU:ssa on yli 24 virallista kieltä, minkä lisäksi alueella puhutaan yli 60:tä alueellista tai vähemmistökieltä. Tämä kulttuurinen rikkaus ilmentää Euroopan yhteistä historiaa ja yhteistä muistia, mutta se myös muovaa alueen tulevaisuutta vaalimalla eurooppalaista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vahvistamalla eurooppalaisia arvoja. Tämä näkyy myös siinä, että 87 prosenttia unionin kansalaisista kokee kulttuurin ja kulttuuriperinnön saavan heidät tuntemaan itsensä enemmän eurooppalaisiksi¹.

Euroopassa kulttuurista monimuotoisuutta vaalitaan, suojellaan ja uudistetaan jatkuvasti. Tämä tarjoaa taiteilijoille ja kulttuurialan ammattilaisille hedelmällisen maaperän luoda, innovoida ja ylittää rajoja. Euroopan kulttuuriperintö ja elinvoimaisuus edistävät tiedonvaihtoa, vuoropuhelua ja keskinäistä ymmärrystä yhteisöjen ja sukupolvien välillä.

Kulttuuritoiminta ja sitoutuminen Euroopan rikkaaseen kulttuuriperintöön ovat elintärkeitä eurooppalaisen elämäntavan kannalta. Tutkimusnäytön mukaan yhteiskunnat, joissa kulttuuritoimintaan osallistuminen on vilkkaampaa, ovat avoimempia, suvaitsevaisempia, demokraattisempia ja taloudellisesti vahvempia.² Lisäksi kulttuurin kulutuksen on osoitettu torjuvan tehokkaasti vihaa.³ Kulttuuritoimintaan osallistumisen on osoitettu myös lisäävän äänestämisen, vapaaehtoistyön ja yhteisötoimintaan osallistumisen todennäköisyyttä.⁴ Tämä edistää sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta ja selviytymiskykyä ja parantaa terveyttä ja hyvinvointia. Eurooppalaisista 87 prosenttia katsoo, että osallistuminen kulttuuritoimintaan tai taidetapahtumiin parantaa heidän henkistä ja fyysistä hyvinvointiaan.

Euroopan kulttuuri- ja luovilla aloilla ja toimialoilla on keskeinen asema myös innovoinnin ja kilpailukykyyn lisäämisessä, työpaikkojen luomisessa, kestävä matkailun edistämässä ja unionin alueiden ja kaupunkien vetovoiman lisäämisessä. Unionin kulttuuri- ja luovien alojen yli kaksi miljoonaa yritystä tuottavat noin 199 miljardin euron lisäarvon ja työllistävät 7,9 miljoonaa ihmistä ympäri Eurooppaa.⁵

Kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna Euroopan elinvoimainen kulttuuriympäristö lisää pehmeää valtaa ja parantaa unionin mainetta. Se helpottaa molempia osapuolia hyödyttävien kansainvälisten kumppanuuksien solmimista, vahvistaa maailmanlaajuisia yhteistyötä ja tukee unionin laajentumisprosessia.

Samaan aikaan kulttuurin strategista merkitystä Euroopalle aliarvioidaan, ja kulttuurin täysi potentiaali on vielä hyödyntämättä. Aikana, jota leimaavat nopeat ja monitahoiset muutokset, geopoliittiset jännitteet, ulkomainen tiedonmanipulointi ja häirintä, demokratian vastaiset liikkeet, ilmastokriisi, teknologiset muutokset ja digitaalinen siirtymä, Euroopan on

---

¹ [Eurooppalaisten asenteet kulttuuriin – toukokuu 2025 – Eurobarometri-tutkimus.](#)

² Kerättyä näyttöä käsitellään tarkemmin tutkimuksessa ”[Culture and democracy, the evidence](#)”, joka on saatavilla Euroopan unionin julkaisutoimiston sivustolla.

³ Ks. edellinen alaviite.

⁴ Ks. edellinen alaviite.

⁵ Tiedot koskevat vuotta 2024. Lähde: Eurostat, ”[Culture statistics - cultural employment – Statistics Explained - Eurostat](#)”.

ymmärrettävä kulttuurin potentiaali näiden ajankohtaisten kysymysten käsittelyssä ja hyödynnettävä se.

Kulttuuri- ja luovien alojen ja toimialojen erityisiä haasteita ovat muun muassa taiteelliseen vapauteen kohdistuvat uhat, epävarmat työolot, eriarvoisuus kulttuurin saatavuudessa, kiristynvä globaali kilpailu ja tekoälyyn liittyvät teollis- ja tekijänoikeuskysymykset. Samaan aikaan näillä aloilla voidaan uuden teknologian avulla vahvistaa luovaa tuotantoa ja innovointipotentiaalia sekä parantaa kulttuuripalvelujen saatavuutta ja yleisön osallistumista.

Huolimatta viime vuosina Euroopan kulttuuriohjelmien⁶ ja kulttuurialan työsuunnitelmien⁷ avulla saavutetusta merkittävästä edistyksestä unionilla ei vielä ole tulevaisuuden vaatimuksia vastaavaa strategista kehystä, jonka avulla kulttuurin rooli voitaisiin ottaa johdonmukaisesti ja korostetusti huomioon päätöksenteossa. Tämän vuoksi puheenjohtaja von der Leyenin poliittisissa suuntaviivoissa ”Euroopan valinta” korostettiin heti aluksi Euroopan kulttuurisen monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön merkitystä Euroopan tulevaisuudelle. Vastaavasti myös Eurooppa-neuvoston strategisessa toimintaohjelmassa⁸ tunnustetaan tarve edistää kulttuurista monimuotoisuutta ja kulttuuriperintöä. Lisäksi Euroopan parlamentti⁹, neuvosto¹⁰ ja sidosryhmät ovat korostaneet kulttuuria koskevan EU:n strategisen kehyksen merkitystä.

Vastauksena näihin kehotuksiin komissio esittää **kulttuurikompassin, jossa esitetään visio ja määritellään lippulaivahankkeet**. Kulttuuri voi olla myös yhdistävä voima, ja kompassiin liitetäänkin ehdotus yhteiseksi julistukseksi, joka Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission on tarkoitus hyväksyä. Unionin elinvoimaisuus edellyttää, että EU asettaa kulttuurin poliittisen visionsa ja sosiaalisen ja taloudellisen strategiansa ytimeen. Kulttuurikompassi toimii myös kulttuuritoiminnan strategisena perustana vuosien 2028–2034 monivuotisen rahoituskehysten osalta.¹¹

2. Visio: Eurooppa kulttuurin puolella ja kulttuuri Euroopan puolella

Kulttuurikompassin tarkoituksena on hyödyntää kulttuurin potentiaali mahdollisimman tehokkaasti yksilöiden, yhteiskuntien ja alueiden hyväksi sekä varmistaa, että kulttuuri on Euroopan yhtenäisyyden, monimuotoisuuden ja huippuosaamisen keskiössä. Kompassi perustuu **strategiseen visioon**, jossa Eurooppa on kulttuurin puolella ja kulttuuri Euroopan:

”Eurooppa kulttuurin puolella”: Euroopan rikas kulttuuriympäristö on olennainen osa unionin identiteettiä ja kehitystä. Jokaisella on oikeus luoda kulttuuria, osallistua kulttuuritoimintaan, nauttia taiteellisen ilmaisun perusvapaudesta ja osallistua vapaasti kulttuurin tuottamiseen ja siitä nauttimiseen. Kulttuurikompassin tavoitteena on sisällyttää kulttuurinäkökulma keskeiseksi osaksi kaikkia asiaankuuluvia strategioita ja toimintapolitiikkoja ja niiden rahoitusvälineitä. Näin voidaan huomioida kulttuurin itseisarvo, arvo yhteiskunnan, kansalaisyhteiskunnan ja talouden kannalta sekä sen rooli perustavana julkishyödykkeenä. Kulttuurikompassiin liittyvät räätälöidyt toimintapolitiikat ja investoinnit

⁶ Viimeisin kulttuuriohjelma on vahvistettu [komission tiedonannossa Euroopan uusi kulttuuriohjelma \(COM\(2018\) 267\)](#).

⁷ Viimeisin työsuunnitelma on vahvistettu [neuvoston päätöslauselmassa EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026 \(2022/C 466/01\)](#).

⁸ [Strateginen ohjelma 2024–2029](#).

⁹ Euroopan parlamentin päätöslauselma 14. joulukuuta 2022 Euroopan uuden kulttuuriohjelman ja kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskevan EU:n strategian täytäntöönpanosta (2022/2047(INI)).

¹⁰ Ks. alaviite 7.

¹¹ Euroopan komission 16. heinäkuuta 2025 esittämässä ehdotuksessa vuosien 2028–2034 monivuotiseksi rahoituskehykseksi mahdollistetaan EU:n rahoituksen osoittaminen kulttuuriin useista eri välineistä ([EUR-Lex - 52025DC0570R\(01\) – FI – EUR-Lex](#)).

auttavat kulttuurialoja menestymään, innovoimaan ja kilpailemaan maailmanlaajuisesti. Vaikka kompassi on suunniteltu monialaiseksi, siinä otetaan huomioon myös kunkin yksittäisen kulttuurialan erityispiirteet ja kunnioitetaan niitä.

”Kulttuuri Euroopan puolella”: EU hyödyntää Euroopan rikasta kulttuurista monimuotoisuutta, kulttuuriperintöä ja luovuutta vahvistaakseen demokratian selviytymiskykyä, lujittaakseen sosiaalista, taloudellista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, edistääkseen ihmisten hyvinvointia ja parantaakseen Euroopan kilpailukykyä ja innovointipotentiaalia. Kulttuurikompassin tavoitteena on tukea kulttuuria ja nostaa sen arvoa Euroopan historian ja yhteisten arvojen ilmentymänä. Kulttuuri edistää tehokkaasti myös yhteiskunnan selviytymiskykyä. EU voi kulttuurin avulla vahvistaa asemaansa kulttuurin ja luovien alojen johtavana globaalina toimijana, jonka juuret juontavat keskinäiseen ymmärrykseen ja jonka toimet perustuvat unionin arvoihin.

Edellä esitetyn vision mukaisesti kulttuurikompassi ohjaa EU:n politiikkaa **neljän keskeisen toimintalinjan** kautta. Niiden tukena on horisontaalisia toimia, joilla lisätään investointeja eurooppalaiseen kulttuuriin. Toimintalinjat ovat seuraavat:

- 1) unioni, joka **puolustaa ja vahvistaa eurooppalaisia arvoja ja kulttuurisia oikeuksia;**
- 2) unioni, joka **parantaa taiteilijoiden ja kulttuurialan ammattilaisten asemaa ja tukee ihmisiä;**
- 3) unioni, joka hyödyntää kulttuuria ja kulttuuriperintöä unionin **kilpailukyvyn, selviytymiskyvyn ja yhtenäisyyden vahvistamiseksi;**
- 4) unioni, joka **edistää kansainvälisiä suhteita ja kumppanuuksia kulttuurin alalla.**

Kulttuurikompassin tavoitteiden saavuttamiseksi EU tarvitsee vahvempaa poliittista sitoutumista ja uusia toimintapoliittisia välineitä. Siksi komissio aikoo

- ehdottaa **Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission** hyväksyttäväksi toimielinten **yhteistä julistusta** ”Eurooppa kulttuurin puolella ja kulttuuri Euroopan puolella”, jossa esitetään ja vahvistetaan poliittinen sitoutuminen Euroopan kulttuuripolitiikan keskeisiin periaatteisiin;
- julkaista säännöllisesti **kulttuurin tilaa unionissa koskevan kertomuksen**, jossa tarkastellaan eurooppalaista kulttuuriympäristöä ja arvioidaan edistymistä kulttuuri- ja luovien alojen ekosysteemin kehittämisessä erityisesti taiteelliseen vapauden näkökulmasta;
- käynnistää **jäsennellyn EU:n tason vuoropuhelun** kulttuuri- ja luovien alojen sidosryhmien kanssa kulttuurin tilaa koskevasta kertomuksesta ja edistymisestä kulttuurikompassin keskeisten toimintalinjojen toteuttamisessa. Vuoropuhelu toimii foorumina tietojenvaihdolle, yhteiskehittämiselle ja toimintapolitiikan yhdenmukaistamiselle;
- perustaa kulttuurin tilaa koskevan kertomuksen tueksi **EU:n kulttuuritietokeskuksen**, jonka tehtävänä on kerätä ja analysoida kulttuuritietoa, seurata suuntauksia ja kehitystä ja koota yhteen parhaita käytäntöjä.¹² Komissio tekee myös yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja niiden tilastolaitosten sekä asiaankuuluvien kansainvälisten järjestöjen kanssa jatkaakseen unionin kulttuuritilastojen laadun parantamista ja tukeakseen näyttöön perustuvaa päätöksentekoa.

¹² Audiovisuaalialaa koskevat tiedot ovat jatkossakin saatavilla Euroopan audiovisuaalisen seurantakeskuksen ja Euroopan media-alan näkymiä koskevan komission kertomuksen kautta.

3. Unioni, joka puolustaa ja vahvistaa eurooppalaisia arvoja ja kulttuurisia oikeuksia

Demokratia, vapaus, monimuotoisuus ja tasa-arvo ovat toisiaan vahvistavia arvoja, ja EU:lla ja sen jäsenvaltioilla on yhteinen velvollisuus puolustaa niitä. Vapaus luoda kulttuuria ja osallistua kulttuuritoimintaan esteettä on vahvistettu ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen¹³ 27 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan¹⁴ 13 artiklassa. Nämä oikeudet ovat välttämättömiä, jotta yksilöt ja yhteisöt voivat ilmaista itseään vapaasti, käydä vuoropuhelua, vaalia kulttuurista moninaisuutta, edistää taiteita, säilyttää kulttuuriperintöä ja kuvitella tulevaisuutta. Ne ovat myös kulttuurikompassin peruseräkkeitä.

3.1. Taiteellisen vapauden turvaaminen

Kulttuuri ja luovuus voivat kukoistaa vain, kun luovan ilmaisun vapaus on taattu. Tämä vapaus on vahva demokratian terveyden indikaattori, ja sen turvaaminen on keskeinen osa demokraattista ja avointa yhteiskuntaa. Koko EU on yhdessä vastuussa siitä, että taiteilijoilla ja kulttuurialan työntekijöillä on vapaus tehdä luovaa työtä kohtaamatta sensuuria tai pelottelua ja esittää näkemyksiään yleistä etua koskevista kysymyksistä. Silti edelleen kuullaan aiheettomasta puuttumisesta kulttuurilaitosten itsenäiseen toimintaan, säädyllisyysvaatimuksista, taiteilijoiden sensuroinnista tai pelottelusta ja jopa itsesensuurista.¹⁵

Demokratiaan ja kansalaisyhteiskuntaan kohdistuu paineita ympäri maailman, ja siksi tällaiset tapaukset on dokumentoitava ja niitä on seurattava tarkasti. Lisäksi on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, joiden avulla vaarassa oleville ja muuttamaan joutuneille taiteilijoille voidaan tarjota turvapaikkoja.¹⁶ Jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten olisi varmistettava, että niiden toimintapolitiikka, oikeudelliset kehykset ja hallinnolliset käytännöt tukevat vapaata taiteellista luomista ja ilmaisua ja teosten levittämistä. Euroopan on suojeltava ja edistettävä taiteellista vapautta parantamalla sitä koskevaa tietämystä.

Tämän vuoksi komissio aikoo tulevassa unionin kulttuurin tilaa koskevassa kertomuksessaan tarkastella systemaattisesti **taiteilijoiden kokemuksia taiteellisesta vapaudesta**. Se aikoo myös edistää **taiteellisen vapauden turvaamista** nykyisten ja tulevien EU:n politiikkojen ja ohjelmien avulla, erityisesti ehdotetun **AgoraEU**-ohjelman kautta, unionin seuraavan pitkän aikavälin talousarvion puitteissa. Taiteellisen vapauden turvaaminen on myös olennainen osa yhteiskuntiemme laajempaa demokraattista rakennetta, ja demokratian kilpi - hankkeella pyritään suojelemaan ja edistämään demokratiaa ja yhteiskunnan selviytymiskykyä pitkällä aikavälillä.

3.2. Kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden edistäminen

Kulttuurinen ja kielellinen monimuotoisuus on Euroopan yhdentymishankkeen ytimessä, ja se ilmentää unionin tunnuslausetta ”Moninaisuudessaan yhtenäinen”. Sitoutuminen tämän moninaisuuden säilyttämiseen on Euroopan kulttuurisen itsemääräämisoikeuden ja demokraattisen kulttuurin edellytys. Siksi EU on allekirjoittanut vuoden 2005 Unescon yleissopimuksen kulttuuri-ilmaisujen moninaisuudesta¹⁷ sellaisenaan.

EU suojelee, kehittää ja edistää aktiivisesti kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta toimintapolitiikoillaan ja ohjelmillaan, ja kuten puheenjohtaja von der Leyenin poliittisissa

¹³ [Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus | Yhdistyneet kansakunnat.](#)

¹⁴ [Euroopan unionin perusoikeuskirja.](#)

¹⁵ [Euroopan neuvosto \(2023\), ”Free to Create: Artistic Freedom in Europe”.](#)

¹⁶ [Neuvoston päätelmät vaarassa olevista ja muuttamaan joutuneista taiteilijoista \(2023/C 185/09\).](#)

¹⁷ [Vuoden 2005 yleissopimus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuudesta | Kulttuuri-ilmaisujen moninaisuus.](#)

suuntaviivoissa todetaan, se jatkaa myös työtä vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien turvaamiseksi Euroopassa. Vuosina 2021–2024 Luova Eurooppa - ohjelmasta on myönnetty tukea 670:lle rajatylittävälle kulttuurikumppanuudelle. Teattereissa eri puolilla Eurooppaa julkaistiin 554 elokuvaa, ja 37,9 miljoonaa ihmistä on nähnyt audiovisuaalisia teoksia muista Euroopan maista.¹⁸

EU:n viidellä kulttuuripalkinnolla¹⁹ on tärkeä rooli Euroopan kulttuurialojen näkyvyyden lisäämisessä, koska niiden kautta voidaan tuoda esiin ja edistää näiden alojen moninaisuutta ja huippuosaamista. Niiden lisäksi komissio ehdottaa **uutta EU:n esittävien taiteiden palkintoa, jonka tarkoituksena on juhlistaa taiteellista huippuosaamista** ja parantaa osaamista, markkinoille pääsyä ja ammatillisia verkostoja Euroopan esittävien taiteiden ekosysteemissä.

Euroopan kielten päivänä²⁰ unioni juhlistaa kielellistä moninaisuutta Euroopan rikkaan kulttuuriperinnön ilmentymänä ja demokratian kulmakivenä. Lisäksi **kieltenopiskelun ja kielellisen moninaisuuden edistäminen on yksi Erasmus+ - ohjelman tavoitteista**.²¹ Kulttuurialalla, audiovisuaalialalla ja uusien mediapalvelujen aloilla (kuten videopelituotanto ja laajennettu todellisuus) Luova Eurooppa - ohjelmasta on jo pitkään tuettu Euroopassa tuotetun sisällön moninaisuutta ja levittämistä sekä yleisöpohjan laajentamista.

Euroopassa tuotetun sisällön aktiivinen edistäminen verkossa (”Made in Europe”) on olennaisen tärkeää, jotta digitaalisen sisällön kuluttajat voivat löytää eurooppalaista sisältöä ja nauttia sen rikkaudesta ja monimuotoisuudesta. Sääntelyllä ja politiikkatoimilla on saavutettu asiassa merkittävää edistystä. Esimerkiksi audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaan direktiiviin²² vuonna 2018 tehdyllä tarkistuksella vahvistettiin Euroopassa tuotetun audiovisuaalisen sisällön näkyvyyttä tilausvideoiden osalta edellyttämällä, että palveluntarjoajat varaavat eurooppalaisille teoksille vähintään 30 prosentin osuuden luetteloissaan ja että lähetystoiminnan harjoittajat varaavat eurooppalaisille teoksille suurimman osan lähetysajastaan. Massadatan ja tekoälyn hyödyntäminen voi edelleen parantaa monipuolisen eurooppalaisen sisällön löydettävyyttä, kuten tekoälyn soveltamisstrategiassa²³ esitetään.

Lisäksi Horisontti Eurooppa - puiteohjelmasta rahoitetuilla tutkimus- ja innovointitoimilla parannetaan kulttuuri- ja luovien alojen selviytymiskykyä, edistetään kestäväää kasvua ja pyritään säilyttämään ja vahvistamaan Euroopan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta teknologian ja yhteistyön avulla.

Komissio jatkaa Euroopan rikkaan kulttuurisen ja kielellisen ilmaisun suojelemista ja vahvistamista. Se aikoo hyödyntää tutkimusta, innovointia ja teknologiaa mahdollisimman tehokkaasti tämän päämäärän tukemiseksi. Komissio aikoo **syventää tutkimusta monipuolisen eurooppalaisen kulttuurisisällön löydettävyydestä verkossa ja tukea**

---

¹⁸ Ohjelman median toimintalinjasta on lisäksi tuettu yli 300:aa hanketta, joissa on kehitetty pelejä tai immersivistä sisältöä. Monet näistä hankkeista ovat saaneet arvostettuja palkintoja.

¹⁹ Palkinnot rahoitetaan Luova Eurooppa - ohjelman kulttuurin toimintalinjasta, ja niihin kuuluvat seuraavat: Euroopan unionin Europa Nostra - kulttuuriperintöpalkinnot, Musiikki liikuttaa Eurooppaa - palkinnot, EU:n nykyarkkitehtuuripalkinto (Mies van der Rohe - palkinto), Euroopan unionin kirjallisuuspalkinto ja uusimpana EU:n juutalaisen kulttuuriperinnön palkinto (Simone Veil - palkinto).

²⁰ [Euroopan kielten päivä | Euroopan komissio](#) (yhdessä Euroopan neuvoston kanssa toteutettu aloite).

²¹ Esimerkkejä tuetuista hankkeista on julkaisussa ”[Linguistic diversity in the European Union – Examples of projects supporting regional and minority languages: compilation of projects co-funded by the Erasmus+ Programme and Creative Europe](#)”.

²² Direktiivi (EU) 2018/1808.

²³ COM(2025) 723 final.

investointeja siihen aiheesta julkaistavan tutkimuksen²⁴ perusteella. Tarkoituksena on edistää eurooppalaisen sisällön kulutusta EU:ssa ja sen ulkopuolella keskittyen erityisesti verkossa saatavilla olevaan eurooppalaiseen musiikkiin ja kirjallisuuteen.

3.3. Kulttuuritoimintaan osallistumisen ja kulttuurin saatavuuden lisääminen

Kulttuuritoiminnan saatavuus ja siihen osallistuminen on olennaisen tärkeää aktiivisen kansalaisuuden edistämiseksi ja jokaisen demokraattisen ja osallistavan yhteiskunnan peruspilari.

Jotkin jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön kulttuuripasseja, joiden tarkoituksena on parantaa kulttuurin saatavuutta erityisesti nuorille. EU:n rahoituksella, erityisesti **Luova Eurooppa - ohjelmalla, on edistetty kulttuurin saatavuutta monin tavoin**. Tukea on myönnetty muun muassa ohjelman median toimintalinjasta monissa EU-maissa toimivan Europa-teatteriverkoston elokuvapasseihin. Lisäksi **Euroopan kulttuuriperintöpäivät²⁵, DiscoverEU:n kulttuurireitit²⁶** ja vastaavat aloitteet ovat lisänneet mahdollisuuksia tutustua Euroopan mittavaan kulttuuriperintöön.

Silti parantamisen varaa on edelleen: 51 prosenttia eurooppalaisista ei ole osallistunut minkäänlaiseen taiteelliseen toimintaan yksin tai ryhmän jäsenenä 12 viime kuukauden aikana^{27, 28}. Komissio aikookin edelleen parantaa nuorten pääsyä kulttuuriperinnön pariin kaikkialla Euroopassa i) luomalla **vapaaehtoisen kehyksen kansallisella tasolla myönnettyjen kulttuuri- ja kulttuuriperintöpäivien vastavuoroiselle tunnustamiselle**, ii) edistämällä **DiscoverEU:n kulttuurireittejä** nuorten keskuudessa ja iii) **lisäämällä kulttuuritarjontaa** Erasmus+ - ohjelman nykyisen **EU:n nuorisoalennuskortin** puitteissa.

Osallistumiseen vaikuttavat myös monet muut tekijät, kuten sosioekonominen asema, vammaisuus, etninen tausta, sukupuoli, ikä ja maantieteellinen sijainti.²⁹ Kulttuuritoimintaan osallistumisen lisäämiseksi ja osallistumisen laadun parantamiseksi EU:n ja sen jäsenvaltioiden olisi arvioitava, miten kulttuuritoimintaan osallistumista voitaisiin edistää esimerkiksi tieteeseen, terveyteen, ympäristöön, koulutukseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen liittyvällä toimintapolitiikalla. Eurooppa näyttää jatkossakin esimerkkiä ja luo yhtäläisiä mahdollisuuksia jatkuvilla investoinneilla ja suunnittelemalla kulttuuri-infrastruktuuria ja - ohjelmia osallistavasti ja saavutettavuusperiaatteiden mukaisesti. Tässä hengessä komissio laatii kertomuksen, jonka tarkoituksena on auttaa jäsenvaltioita **lisäämään ja tukemaan vammaisten henkilöiden osallistumista kulttuuritoimintaan**.

4. Unioni, joka parantaa taiteilijoiden ja kulttuurialan ammattilaisten asemaa ja tukee ihmisiä

Kulttuurielämä kukoistaa, kun yhteiskunnat luovat olosuhteet, joissa yksilöt ja taiteilijat voivat tehdä kokeiluja ja ylittää rajoja. Tämä edellyttää, että taiteilijoilla ja kulttuurialan ammattilaisilla on oikeudenmukaiset työolot, turvalliset työympäristöt, joissa ei esiinny minkäänlaista väkivaltaa, sekä asianmukainen koulutus ja osaaminen. Samalla on tärkeää ottaa huomioon nuorten ihmisten, myös aloittelevien taiteilijoiden, kohtaama todellisuus, jotta voidaan luoda kulttuurisesti rikas Eurooppa, joka aidosti arvostaa kansalaisiaan. EU:n on

²⁴ EU:n kulttuurialan työsuunnitelmassa 2023–2026 tarkoitettu tutkimus (EUVL C 466, 7.12.2022).

²⁵ [Euroopan kulttuuriperintöpäivät](#)(EU:n ja Euroopan neuvoston yhteisrahoittama tapahtuma).

²⁶ [DiscoverEU:n kulttuurireitit \(Euroopan nuorisoportaali\)](#) innostavat nuoria suunnittelemaan matkansa kulttuuri- ja kulttuuriperintökohteiden mukaan. DiscoverEU-hanketta rahoitetaan Erasmus+ - ohjelmasta.

²⁷ Eurostat, [”Culture statistics – cultural employment – Statistics Explained - Eurostat”](#).

²⁸ [Eurooppalaisten asenteet kulttuuriin – toukokuu 2025 – Eurobarometri-tutkimus](#).

²⁹ Eurostat, [”Culture statistics – cultural employment – Statistics Explained - Eurostat”](#).

edistettävä taidekasvatusta sekä lasten, nuorten ja aliedustettujen ryhmien osallistavaa ja turvallista pääsyä kulttuurin pariin.

4.1. Ihmisarvoisten työolojen varmistaminen

Yhdenvertaisten oikeuksien ja yhdenvertaisen työsuojelun saaminen on yhä käytännössä vaikeaa monille kulttuurialan työntekijöille.

Vuonna 2024 unionin kulttuuri- ja luovilla aloilla työskenteli 7,9 miljoonaa ihmistä, mikä on 3,8 prosenttia EU:n kokonaistyöllisyydestä. Työvoiman rakenteessa ja työsuhteiden tyypeissä esiintyy kuitenkin paljon vaihtelua³⁰. Freelancetyö ja itsenäinen ammatinharjoittaminen on yleisempää kuin muilla aloilla: lähes kolmasosa EU:n kulttuurialan työntekijöistä on itsenäisiä ammatinharjoittajia, mikä on yli kaksi kertaa enemmän kuin EU:ssa keskimäärin³¹. Työsopimukset ovat yleensä lyhytkestoisempia ja epävakaampia kuin tavanomaisemmilla työllisyysaloilla. Vakituksessa työsuhteessa olevien osuus on 15,2 prosenttiyksikköä pienempi kuin työmarkkinoilla yleensä³². Taiteilijoilla ja kirjoittamisen ammattilaisilla on myös harvemmin vain yksi työpaikka³³, ja yli puolet audiovisuaalisten teosten tekijöistä (ohjaajat, käsikirjoittajat jne.) voivat olla pitkiäkin jaksoja ilman palkallista työtä³⁴. Lisäksi käytettävissä olevat tiedot ja tarkastushavainnot osoittavat, että alalla tehdään huomattava määrä pimeää työtä.³⁵

Kulttuurialalla työolot ovat usein epävarmat,³⁶ ja taiteilijat ja kulttuurialan ammattilaiset jäävät usein sosiaaliturvan ulkopuolelle tai ovat sen piirissä vain osittain. Huonot työolot myös vaikuttavat kielteisesti alan ammattilaisten mielenterveyteen, ja vammaiset ammattilaiset kohtaavat edelleen lukuisia esteitä, jotka estävät heitä kehittymästä työssään muiden kanssa yhdenvertaisella tavalla. Lisäksi kulttuurialoilla on edelleen palkkaero sukupuolten välillä, ja naisten osuus matalapalkkaisista työntekijöistä on suurempi kuin miesten³⁷.

Viime vuosina jäsenvaltioissa on tapahtunut merkittävää kehitystä, kun useat maat ovat hyväksyneet taiteilijoiden asemaa koskevia lakeja tai toteuttaneet muita erityistoimenpiteitä taiteilijoiden tukemiseksi, kuten laatineet taiteilijoiden palkkausta ja työoloja koskevia politiikkoja ja peruskirjoja. EU:n tasolla komissio on tukenut erilaisia tutkimuksia, asiantuntijaryhmiä ja työpajoja, joihin jäsenvaltiot ovat osallistuneet aktiivisesti.³⁸ Toiminnassa on ollut mukana myös kulttuurialan ja työllisyys- ja sosiaaliasioiden edustajia, sidosryhmiä, työmarkkinaosapuolia sekä Euroopan parlamentti.³⁹

---

³⁰ Eurostat, ["Culture statistics – cultural employment – Statistics Explained - Eurostat"](#).

³¹ Ks. edellinen alaviite.

³² Ks. edellinen alaviite.

³³ Ks. edellinen alaviite.

³⁴ Euroopan audiovisuaalinen seurantakeskus, ["The status of artists and cultural and creative professionals in Europe"](#).

³⁵ Euroopan työviranomaisen, ["Employment characteristics and undeclared work in the cultural and creative sectors"](#).

³⁶ [Panteian vuonna 2024 tekemän tutkimuksen](#) mukaan 68 prosenttia taiteilijoista ja kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisista tekee useampaa kuin yhtä työtä ja 71 prosentilla ei ole riittävää sosiaaliturvaa. Tämä koskee erityisesti taiteilijoita, jotka toimivat freelancereina tai itsenäisinä ammatinharjoittajina.

³⁷ Tiedot vuodelta 2022. [Eurostatin tietojen](#) mukaan vuonna 2022 sukupuolten välinen ero EU:n kulttuurialan työllisyydessä oli vuosikymmenen pienin. Tämä ei kuitenkaan näkynyt ansioissa. Eurostat, ["Culture statistics - gender equality - Statistics Explained - Eurostat"](#).

³⁸ Euroopan unionin julkaisutoimisto, ["The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals"](#); ["Mapping cultural and creative sector working conditions in the EU"](#).

³⁹ Euroopan parlamentti on toiminut [taiteilijoiden ja kulttuurialan ja luovien toimialojen työntekijöiden sosiaalista ja ammatillista tilannetta koskevan EU:n kehyksen \(C/2024/4208\) tärkeimpänä puolestapuhujana.](#)

On tärkeää lisätä EU:n tason toimia taiteilijoiden työolojen parantamiseksi. Komissio aikoo ehdottaa **EU:n taiteilijoiden peruskirjaa**, jossa esitetään **perusperiaatteet, ohjeet ja sitoumukset oikeudenmukaisten työolojen varmistamiseksi** näillä aloilla. Pyrkimyksenä on myös lisätä sääntöjen noudattamista ja vastuuvollisuutta, erityisesti EU:n kulttuurirahoituksen saajien keskuudessa. Lisäksi komissio aikoo järjestää **EU:n korkean tason keskustelun sidosryhmien ja työmarkkinaosapuolten kanssa**. Keskustelun tulokset otetaan huomioon myös peruskirjaa laadittaessa.

Taiteilijoiden työolojen parantaminen edellyttää, että taiteilijoilla itsellään on selkeä käsitys oikeuksistaan, myös heidän työtään säätelevistä oikeudellisista ja sopimuspuutteista. Tätä varten komissio on tukenut **Creatives Unite - sivustolla** saatavilla olevan **”This Is How We Work” - verkkotyökalun käyttöönottoa**. Työkalu tarjoaa tietoa oikeudellisista ja poliittisista kehyksistä, jotka koskevat taiteilijoiden asemaa, sosiaaliturvaa ja työmarkkinasuhteita.⁴⁰ Lisäksi komissio tekee yhteistyötä Maailman henkisen omaisuuden järjestön kehittämän **Creators Learn Intellectual Property** -aloitteen kanssa, joka tarjoaa luovien alojen ammattilaisille tukea teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

4.2. Rajatylittävän liikkuvuuden helpottaminen kulttuurialalla

Rajatylittävä yhteistyö ja liikkuvuus ovat keskeisessä roolissa paitsi taiteilijoiden uran kannalta myös sellaisen eurooppalaisen kulttuurialueen kehittämiseksi, joka edistää luovien alojen ammattilaisten ja kansalaisten välisiä yhteyksiä ja vuoropuhelua. Yhteinen kulttuurialue myös parantaa kilpailukykyä ja pääsyä uusille markkinoille, mahdollistaa kulttuuriteosten ja luovien teosten vapaamman jakelun rajojen yli, auttaa tavoittamaan laajemman yleisön sekä vauhdittaa Euroopan luovan talouden kasvua ja laajentumista.

Rajatylittävän yhteistyön tukeminen on ollut Luova Eurooppa - ohjelman keskiössä, ja vuosina 2014–2020 yli 22 000 ammattilaista hankki kansainvälistä kokemusta ohjelman tuella. **Kulttuuri liikuttaa Eurooppaa** - ohjelman⁴¹ käynnistäminen on entisestään lisännyt mahdollisuuksia liikkuvuuteen. Vuosina 2022–2025 ohjelmasta on jo tuettu yli 6 000:ta taiteilijaa ja kulttuurialan ammattilaista 40 maasta, ja sen avulla on perustettu yli 280 taiteilijaresidenssiä, jotka ovat majoittaneet yli tuhat yksittäistä taiteilijaa.

Näiden etujen täysimittaisen hyödyntämisen tiellä on edelleen useita esteitä. Kulttuurijärjestöt, taiteilijat ja alan ammattilaiset kohtaavat usein kalliita hallinnollisia haasteita, jotka vaikeuttavat liikkumista rajojen yli. Esimerkiksi taiteilija, joka haluaa kiertää eri puolilla Eurooppaa, joutuu voittamaan erilaisia esteitä, jotka liittyvät työtä ja sosiaaliturvaa koskevien sääntöjen eroihin, mahdolliseen kaksinkertaiseen verotukseen ja rajatylittävän palveluntarjonnan monimutkaisuuteen. EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisilta edellytetyt viisumit ja työluvut aiheuttavat myös usein lisäesteitä liikkumiselle ja lisäävät kustannuksia.

Komissio ehdottaa tulevan **oikeudenmukaista liikkuvuutta koskevan paketin** yhteydessä aloitteita työvoiman liikkuvuutta ja vapaata liikkuvuutta koskevien sääntöjen ja menettelyjen nykyaikaistamiseksi, yksinkertaistamiseksi ja digitalisoimiseksi. Nämä aloitteet, kuten **eurooppalainen sosiaaliturvapassi**, hyödyttävät suoraan henkilöitä, jotka harjoittavat rajatylittävää liikkuvuutta kulttuurialalla. Lisäksi on tärkeää varmistaa **EU:n jatkuvat investoinnit liikkuvuuteen** muun muassa **lisäämällä tukea Kulttuuri liikuttaa Eurooppaa - ohjelmalle**.

⁴⁰ [”This is how we work – Mapping cultural and creative sector working conditions in the EU” \(creativesunite.eu\)](https://creativesunite.eu).

⁴¹ [Kulttuuri liikuttaa Eurooppaa – Kulttuuri ja luovuus](#).

4.3. Nuorten vaikutusvallan lisääminen kulttuurin hallinnointirakenteissa sekä nuorten ja nousevien kykyjen tukeminen

Nuorilla on keskeinen rooli tämän päivän ja tulevaisuuden kulttuurin muovaamisessa. Heidän näkemyksensä haastavat perinteisiä käytäntöjä ja laajentavat taiteellisen ilmaisun mahdollisuuksia, mikä on olennaista luovuuden kehittymiselle ja uudistumiselle.

Nuoret on tunnustettava kulttuuriyhteisön täysivaltaisiksi jäseniksi. Investoinnit nuorisovetoiisiin ja yhteisöjen omistamiin luoviin tiloihin olisi otettava keskeiseksi osaksi kulttuuri-infrastruktuurien kehittämisstrategioita. Kun nuorille annetaan vaikutusvaltaa päätöksentekoprosesseissa, he saavat mahdollisuuden puolustaa kulttuurisia oikeuksiaan.

Komissio tukee jatkossakin nuorten merkityksellistä osallistumista EU:n päätöksentekoon vakiintuneiden välineidensä kautta. Lisäksi se perustaa **nuorten kulttuurilähteläiden verkoston**, jossa käydään keskustelua kulttuuripoliittisista kysymyksistä. Tulevan sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden strategian puitteissa komissio aikoo edistää sukupolvien välistä oppimista kulttuuriperinnön ja kielten säilyttämisen ja kulttuurilähtöisen innovoinnin avulla.

Kulttuuripoliittisessa päätöksenteossa ympäri Eurooppaa olisi keskityttävä enemmän nuoriin ja aloitteleviin taiteilijoihin ja nuoriin kulttuurialan ammattilaisiin. Komissio jatkaa kohdennettujen toimintamallien tukemista ja niihin kannustamista muun muassa Luova Eurooppa - ohjelman kulttuurin toimintalinjaan sisältyvän **Platform-ohjelman** ja **Erasmus+ - ohjelman erityisten harjoitteluohjelmien** kautta.

4.4. Kulttuuri- ja taidekasvatuksen tarjoaminen

Kulttuurin ja koulutuksen välillä on tiivis yhteys. Kulttuurilaitosten yhtenä perustehtävänä on sivistää, ja taiteilla on keskeinen rooli koulutuksessa ja inhimillisessä kehityksessä jo varhaisesta iästä lähtien.⁴² Kulttuuri- ja taidekasvatuksen yhdistäminen keskeiseksi osaksi virallista, epävirallista ja arkioppimista lisää toimijuuden tunnetta ja parantaa luovaa ilmaisua, akateemista suoriutumista, kriittistä ajattelua ja oppijoiden hyvinvointia. Erasmus+ - ohjelmasta on tuettu lukuisia kulttuuri- ja taidekasvatushankkeita, muun muassa museoiden ja kirjastojen kanssa tehtävää yhteistyötä.

Kulttuuritoimintaan osallistuminen liittyy läheisesti kansalaisvaikuttamiseen, ja se myös auttaa ihmisiä kehittämään itseluottamusta, empatiaa, suvaitsevaisuutta ja viestintätaitoja. Komissio aikoo kehittää **vertaisoppimishankkeen, jolla vahvistetaan oppilaiden kansalaisosallistumista ja demokraattisen kansalaisuuden tunnetta** kulttuurin avulla sekä kouluissa että niiden ympäristössä.

Virallisessa koulutuksessa ja elinikäisessä oppimisessä tulisi hyödyntää kulttuuria keskeisten luovien taitojen kehittämiseksi. Tällaiset taidot ovat kriittisiä EU:n innovaatiokuilun kaventamiseksi ja nuorten valmistamiseksi talouden nopeisiin muutoksiin ja tulevaisuuden työmarkkinoihin. Taidekasvatuksella ja - koulutuksella voidaan myös saada aikaan laajempia heijastusvaikutuksia innostamalla kouluja ja perheitä käymään kulttuurilaitoksissa, museoissa, teattereissa ja kirjastoissa ja hyödyntämään niitä luovina oppimisympäristöinä. Koulujen järjestämän taide- ja kulttuurikasvatuksen asema on kuitenkin usein heikko: sen resurssit ovat riittämättömät, se sysätään joissakin jäsenvaltioissa taka-alalle politiikassa, ja budjettirajoitusten vuoksi siitä leikataan usein.

---

⁴² [Neuvoston suositus monimuotoisen oppimisen menetelmistä laadukkaan ja osallistavan perus- ja toisen asteen koulutuksen edistämiseksi \(2021/C 504/03\).](#)

Taide- ja kulttuurikasvatuksen tarjontaa on lisättävä ja sen laatua on parannettava. Komission päämääränä on **vahvistaa monialaista yhteistyötä kulttuuripolitiikan ja koulutuspolitiikan välillä**. Se edistää taiteilijoiden, kulttuurilaitosten, yhteisöjen kulttuurijärjestöjen, koulujen ja epävirallisen koulutuksen tarjoajien välisiä kumppanuuksia ja kannustaa toteuttamaan ruohonjuuritason taide- ja kulttuurikasvatushankkeita.

Lisäksi komissio pyrkii **osaamisunionia koskevan aloitteensa kautta puuttumaan lukemista harrastavien määrän merkittävään vähenemiseen**. Se hyödyntää tässä jäsenvaltioiden asiantuntijoiden viimeaikaista työtä ja lukemista edistäviä aloitteita, kuten **eurooppalaisten kirjailijoiden päivää**⁴³, mutta myös kirjastojen keskeistä roolia ja niiden asiantuntemusta. Tätä tärkeää tavoitetta edistetään myös vuonna 2026 käynnistettävällä **EU Literacy Coalition** - hankkeella⁴⁴.

4.5. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen kulttuurin avulla

Kulttuuritoiminta parantaa terveyttä, hyvinvointia ja elämänlaatua yksilöiden, yhteisöjen ja koko yhteiskunnan tasolla. Kulttuuri- ja terveysaloitteiden yhdistäminen on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi vahvistaa yhteisön siteitä, henkistä ja fyysistä sietokykyä, tukea mielenterveyttä ja torjua yksinäisyyttä⁴⁵, mikä voi auttaa vastaamaan lasten ja nuorten mielenterveysaasteisiin.

Komission vuonna 2023 esittämässä kokonaisvaltaisessa lähestymistavassa mielenterveyteen⁴⁶ todettiin, että taide ja kulttuuri edistävät hyvää mielenterveyttä ja hyvinvointia yksilöiden ja yhteiskunnan tasolla ja tukevat mielenterveyteen liittyvää selviytymiskykyä. Yhtenä innovatiivisena toimintamallina mainittiin perusterveydenhuollon sosiaaliset hoitomääräykset eli esimerkiksi kulttuuriaktiiviteettien määrääminen potilaalle. EU on rahoittanut aiheeseen liittyviä hankkeita, jotka ovat tuottaneet lisää tietoa⁴⁷ ja auttaneet tunnistamaan parhaita käytäntöjä sekä lisäämään yleistä tietoisuutta asiasta.

EU:n jäsenvaltioiden kulttuuri- ja terveysalan asiantuntijoiden vuonna 2025 antamissa politiikkasuosituksissa⁴⁸ vaadittiin rohkeampia toimenpiteitä, kuten monialaisten strategioiden laatimista, kestäväen rahoituksen varmistamista tutkimuksen edistämiseksi ja palvelujen tasapuolisen saatavuuden varmistamista. Komissio laatii asiantuntijoiden tuella **kulttuuria, terveyttä ja hyvinvointia koskevat EU:n suuntaviivat päätöksentekijöille ja sidosryhmille**. Se jatkaa myös hyvien käytäntöjen säännöllisen vaihdon edistämistä tällä alalla ja tukee rajatylittävää yhteistyötä Luova Eurooppa - ohjelman kautta.

5. Unioni, joka hyödyntää kulttuuria ja kulttuuriperintöä unionin kilpailukyyn, selviytymiskyvyn ja yhtenäisyyden vahvistamiseksi

Kulttuuri- ja luovat alat ja toimialat kuuluvat Euroopan talouden dynaamisimpiin aloihin. Ne edistävät innovointia ja kilpailukykyä, luovat työpaikkoja ja parantavat unionin kaupunkien ja alueiden vetovoimaa. Kulttuuri- ja luovilla aloilla toimii paljon digitaalisen teknologian startup-

⁴³ [Eurooppalaisten kirjailijoiden päivä – Kulttuuri ja luovuus](#).

⁴⁴ Komissio julkisti EU Literacy Coalition - hankkeen [perustaitoja koskevassa toimintasuunnitelmassa](#) maaliskuussa 2025.

⁴⁵ WHO (2019), [”What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review”](#).

⁴⁶ Euroopan komissio, [”EU:n laaja-alainen mielenterveysstrategia”](#).

⁴⁷ Muun muassa CultureForHealth-hanke.

⁴⁸ Euroopan komissio, koulutuksen, nuorisoasioiden, urheilun ja kulttuurin pääosasto, *”Culture and health – Time to act”*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/0432398>.

yrityksiä,⁴⁹ ja kulttuurilla on merkittäviä kasvuun liittyviä heijastusvaikutuksia myös muilla aloilla. Esimerkiksi kulttuurimatkailun osuus koko Euroopan matkailusta on 40 prosenttia⁵⁰.

Euroopan kulttuuri- ja luovien alojen tuotannossa on edelleen hyödyntämätöntä potentiaalia niin EU:n sisämarkkinoilla kuin maailmanlaajuisesti. Jotta näiden alojen tarjoamat mahdollisuudet ja merkitys unionin kilpailukyvyn kannalta voitaisiin hyödyntää, niitä on tuettava kaikissa niiden kohtaamien muutosten vaiheissa. Tämä on tehtävä siten, että varmistetaan monimuotoisuuden edistäminen, luovan työn tekijöiden oikeuksien suojelu, asianmukaisten eettisten normien noudattaminen sekä kulttuuriperinnön, myös digitaalisen perinnön, säilyttäminen.

Monialaisten toimenpiteiden lisäksi komissio jatkaa yksittäisten alojen erityishaasteisiin ja -tarpeisiin vastaamista alakohtaisilla aloitteilla, toimiviksi osoittautuneilla yhteistyömuodoilla⁵¹ ja rahoituksella⁵², jotka ovat yhdenmukaisia yleisten poliittisten päämäärien kanssa.

5.1. Digitaaliteknologian ja tekoälyn hyödyntäminen kulttuuri- ja luovilla aloilla ja toimialoilla

Digitaaliset teknologiat hyödyttävät ja muuttavat kulttuuri- ja luovia aloja ja toimialoja. Erityisesti tekoäly muuttaa tapaa, jolla kulttuuria luodaan, käytetään ja koetaan. Se tarjoaa uusia mahdollisuuksia innovointiin ja yleisön osallistamiseen. Tekoälyllä myös tuetaan kulttuuriperintöä, sillä sitä voidaan käyttää apuna ennallistamisessa, rekonstruomisessa, säilyttämisessä, mukautuvassa uudelleenkäytössä virtuaalituotantoja varten ja käyttäjien sitouttamisessa. Samalla tekoäly tuo mukanaan uusia haasteita, jotka liittyvät erityisesti tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun sisällön luvattomaan käyttöön generatiivisten tekoälymallien koulutuksessa, tekoälyn eettiseen käyttöön, kulttuuriseen monimuotoisuuteen, työpaikkojen menetykseen, luovan työn tekijöiden oikeuteen oikeudenmukaiseen korvaukseen sekä osaamistarpeisiin. Lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota esimerkiksi tekoälyn tuottaman sisällön yleistymiseen, datan ja rahoituksen saatavuuteen sekä riippuvuuteen EU:n ulkopuolisesta teknologiasta. Tekoälyn käyttöönotto kulttuuri- ja luovilla aloilla on edelleen epätasaista,⁵³ mikä myös lisää tarvetta kehittää korkean tason osaamista.

Tulevaisuuteen suuntautuva ja mahdollistava sääntely-ympäristö on olennaisen tärkeä Euroopan kulttuuri- ja luoville aloille ja toimialoille. EU on luonut sääntelykehiksen⁵⁴, jolla tuetaan luovan työn tekijöitä ja luoviin aloihin ja kykyihin investoivia alan toimijoita. Kehiksen puitteissa suojellaan luovaa sisältöä, tuetaan oikeutta oikeudenmukaiseen korvaukseen ja vahvistetaan tekoälyn luotettavuutta ja ihmiskeskeisyyttä koskevat vaatimukset.

⁴⁹ Kaikista teollisuuden ekosysteemeistä kulttuuri- ja luovat alat sekä terveys ja liikkuvuus houkuttelevat eniten teknologian startup-yrityksiä. Lisätietoa on Euroopan komission [sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskevassa vuosikertomuksessa 2024](#).

⁵⁰ YK:n matkailujärjestö UNWTO, ”[Report on Tourism and Culture Synergies](#)”, 2018. Ks. myös UNWTO:n [vuoden 2021 kertomus](#), jonka mukaan suosittujen elokuva- tai televisiotuotantojen kuvauspaikkojen kävijämäärät kasvavat keskimäärin 25–40 prosenttia.

⁵¹ Esimerkiksi [kulttuuriperintöä käsittelevä asiantuntijaryhmä](#), [eurooppalaisen elokuvan foorumi](#) tai [Musiikki liikuttaa Eurooppaa](#) - aloite.

⁵² Esimerkiksi Luova Eurooppa - ohjelman median toimintalinjasta rahoitetaan audiovisuaalialaa, ja kulttuurin toimintalinjan Perform Europe - ohjelmasta myönnetään kohdennettua rahoitusta esittävälle taiteille.

⁵³ Videopeliyrityksistä 51 prosenttia, audiovisuaalialan yrityksistä 39 prosenttia ja uutismediayrityksistä 35 prosenttia on ottanut käyttöön tekoälypohjaisia ratkaisuja. Vuoden 2025 European Media Industry Outlook - raportti | Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa.

⁵⁴ Kehykseen sisältyvät erityisesti [direktiivi \(EU\) 2019/790](#), [direktiivi \(EU\) 2018/1808](#), [asetus \(EU\) 2022/2065](#), [asetus \(EU\) 2022/1925](#), [asetus \(EU\) 2024/1689](#) ja [asetus \(EU\) 2024/1083](#).

Tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla vuonna 2019 annettu direktiivi⁵⁵ tukee innovointia mutta antaa samalla luovan työn tekijöille mahdollisuuden valvoa sisältönsä käyttöä. Tekoälyseudoksella puolestaan pyritään muun muassa varmistamaan tekoälyn kehittäminen ja käyttöönotto luovan työntekijöiden oikeuksia kunnioittaen ja tekijänoikeusdirektiiviä noudattaen. Komissio aikoo edelleen helpottaa tekoälyseudoksen tekijänoikeusnäkökohtien täytäntöönpanoa, tekoälyn tuottamaa sisältöä koskevien avoimuusvaatimusten noudattamista sekä tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevien poikkeusten tehokasta täytäntöönpanoa.⁵⁶ Lisäksi on tarpeen muodostaa selkeä EU:n kanta rojalTIMaksuja koskevien kansainvälisten sääntöjen soveltamiseen.

Tekoälyn soveltamisstrategialla⁵⁷ tuetaan tekoälyn käyttöönottoa kulttuuri-, luovilla ja media-aloilla tietyissä käyttötapauksissa. Niihin kuuluvat muun muassa virtuaalituotanto, vuorovaikutteiset ja immersiiiviset mediat, kulttuurisällön (erityisesti musiikin ja kirjallisuuden) löydettävyys sekä kulttuurikohteiden ja artefaktien 3D-kaksoset. Tekoälyn soveltamisstrategiassa ilmoitetaan myös sellaisen tutkimuksen käynnistämisestä, jossa tarkastellaan tekoälyn tuottamiin tuotoksiin liittyviä oikeudellisia haasteita ja teknisiä ratkaisuja, joilla voitaisiin ehkäistä ja lieventää tekijänoikeuksia loukkaavan tekoälysisällön riskejä. Lisäksi komissio aikoo tarkastella uudelleen tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla vuonna 2019 annettua direktiiviä, jatkaa markkinoiden ja teknologian kehityksen seurantaa sekä selvittää, onko tekijänoikeuslainsäädäntöä tarpeen kehittää edelleen markkinoiden ja teknologian kehityksen myötä esiin nousseisiin haasteisiin vastaamiseksi.

Tämän työn tueksi komissio aikoo kehittää **uuden tekoälystrategian kulttuuri- ja luovia aloja varten** ja ottaa niiden erityistarpeet huomioon tulevassa digitaalipolitiikassaan. Näin Eurooppa voi hyödyntää kulttuurista rikkauttaan ja inhimillistä luovuuttaan yhdessä kehittyvän teknologian kanssa.

Digitaalinen koulutus, lukutaito ja osaaminen ovat välttämättömiä, jotta digitaalisia kulttuuriympäristöjä osattaisiin käyttää kriittisesti ja luovasti. Osaamisunioni vahvistaa koulutuksen keskeistä roolia EU:n kilpailukyvyyn ja itsemääräämisoikeuden parantamisessa. Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman saavutusten pohjalta laadittu, vuoteen 2030 ulottuva digitaalisen koulutuksen ja osaamisen tulevaisuutta koskeva etenemissuunnitelma auttaa laajentamaan ja syventämään digitaalista osaamista luovuuden, immersiiivisten kokemusten ja taiteellisen innovoinnin, digitalisoinnin, medialukutaidon, kyberturvallisuustietoisuuden ja monikielisen digitaalisen pääsyn aloilla. Komissio tarjoaa pääsyn tekoälylukutaitoa edistäviin käytännönläheisiin koulutuksiin ja tukee monialaisten osaajien kouluttamista digitaalisesti intensiivisille aloille, joilla tarvitaan alakohtaista tekoälyosaamista, kuten kulttuuri- ja luoville aloille sekä media-alalle.

---

⁵⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta.

⁵⁶ Komissio on edistänyt käytäntösääntöjen laatimista yleiskäyttöistä tekoälyä koskevien sääntöjen vahvistamiseksi. Hyväksytyt käytäntösäännöt on katsottu asianmukaisiksi, jotta palveluntarjoajat voivat niiden avulla osoittaa noudattavansa tekoälyseudoksen mukaisia veloitteitaan. Lisäksi komissio on hyväksynyt mallipohjan, jonka avulla yleiskäyttöisten tekoälymallien tarjoajat voivat laatia yhteenvedon malliensa kouluttamiseen käytetystä sisällöstä. Tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevan poikkeuksen soveltamistapausten rekisteristä on käynnissä toteutettavuustutkimus, ja suunnitteilla on myös tutkimus, jonka tarkoituksena on auttaa arvioimaan tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla annetun direktiivin sääntöjä, myös tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevaa poikkeusta. Komissio on myös käynnistänyt prosessin laatiakseen uudet käytäntösäännöt tekoälyn tuottaman sisällön avoimuudesta tekoälyseudoksen 50 artiklan mukaisesti.

⁵⁷ COM(2025) 723 final.

Digitaalisen muutoksen hyödyntäminen edellyttää myös kulttuurialojen innovaatiopotentiaalın vapauttamista, erityisesti Horisontti Eurooppa - puiteohjelmasta rahoitettujen EU-hankkeiden tai korkeakoulujen toimien avulla, joilla pyritään poistamaan tietopuutteita ja edistämään yrittäjyyttä.

5.2. Kulttuurilähtöisen alueellisen ja paikallisen kehittämisen edistäminen

Kulttuuritarjonnan ja -infrastruktuurin on oltava tasapuolisesti saatavilla kaikissa jäsenvaltioissa ja kaikilla alueilla, myös syrjäseuduilla, maaseutualueilla, saarilla, rannikkoalueilla ja EU:n syrjäisimmillä alueilla, joiden haasteita ovat muun muassa väestökato, väestön ikääntyminen, maantieteelliset esteet sekä palvelujen vähäisyys ja heikkolaatuisuus. Noin 38 prosenttia maaseutualueilla asuvista eurooppalaisista pitää pitkiä etäisyyksiä kulttuuritiloihin kulttuurin saatavuuden esteenä⁵⁸.

Näiden puutteiden korjaaminen on välttämätöntä, jotta kulttuurin yhteiskunnallinen potentiaali voidaan hyödyntää täysimittaisesti ja jotta voidaan tukea kansalaisten oikeutta jäädä asumaan kotiseudulle. Tämä edellyttää kulttuuripolitiikkaa ja investointitoimenpiteitä, jotka **integroidaan laajempiin yhdennettyihin aluekehityssuunnitelmiin ja jotka räätälöidään paikallisiin tarpeisiin. Myös kulttuurimatkailla on keskeinen asema Euroopan kulttuuriperinnön säilyttämisessä ja edistämässä.**

Tässä EU:n koheesiopolitiikalla on tärkeä rooli. Vuosina 2021–2027 on osoitettu yli 5 miljardia euroa suoriin kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tehtäviin investointeihin eri alueilla. Varoilla on tuettu yli 24 000:ta kulttuuri-, kulttuuriperintö- ja matkailukohdetta⁵⁹. Tätä täydentää yhteinen maatalouspolitiikka (YMP), jolla tuetaan myös maaseutualueiden kulttuuria. Tämä tuki auttaa vahvistamaan kulttuurin roolia sosioekonomisessa ja alueellisessa kehityksessä. Komissio jatkaa kannustustyötä sen varmistamiseksi, että tällä alalla jatketaan työtä yhteistyössä kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten sekä asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa.

Tulevalla **EU:n kestävä matkailun strategialla**⁶⁰ tuetaan kestävää kulttuurimatkausta kulttuuriperinnön suojelun, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, ympäristön kestävyuden ja taloudellisen kilpailukykyyn edistäjänä kaikkialla Euroopassa. Lisäksi komissio kehittää parhaillaan vertaisoppimishanketta, jolla **laajennetaan kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten mahdollisuuksia maaseutualueilla**. Tavoitteena on **parantaa näiden alueiden vetovoimaa ja saada nuoret pysymään alueella**. Lisäksi **vuosia 2025–2027 koskevasta uusi eurooppalainen Bauhaus - välineestä rahoitetaan hankkeita, joilla pyritään elvyttämään asuinalueita kestävä, osallistavan ja laadukkaan suunnittelun avulla.**

Kulttuurin elvyttävä rooli näkyy myös kaupunkiympäristössä. **Euroopan kulttuuripääkaupungit - aloite**⁶¹ on onnistuneesti lisännyt kulttuuritarjontaa isäntäkaupungeissa 40 viime vuoden aikana. Tämä on vahvistanut kulttuurista elinvoimaa, talouskasvua ja yhteisön siteitä kaupungeissa eri puolilla Eurooppaa. Tämän positiivisen kehityksen perusteella komissio jatkaa aloitteen edistämistä ja aikoo ehdottaa **uutta oikeusperustaa toiminnan jatkamiseksi ja Euroopan kulttuuripääkaupungit - aloitteen vahvistamiseksi vuoden 2033 jälkeen.**

⁵⁸ [Erityiseurobarometri 562 eurooppalaisten suhtautumisesta kulttuuriin](#).

⁵⁹ Tiedot kulttuuriin ja kulttuuriperintöön Euroopan aluekehitysrahastosta (mukaan lukien sen Euroopan alueellinen yhteistyö - tavoite) myönnettyistä määrärahoista on poimittu 8. syyskuuta 2025. Luvut koskevat vain suoria määrärahoja.

⁶⁰ [EU:n matkailustrategia](#).

⁶¹ [Euroopan kulttuuripääkaupungit – Kulttuuri ja luovuus](#).

5.3. Kulttuuriperinnön säilyttäminen, suojeleminen ja edistäminen sekä yhteenkuuluvuuden ja selviytymiskyvyn vahvistaminen

Kulttuuriperinnön, myös sen digitaalisen ulottuvuuden, edistäminen, säilyttäminen ja suojeleminen on edelleen EU:n poliittisen päätöksenteon ja rahoituksen keskeinen painopiste, jota tuetaan erilaisilla aloitteilla, kuten Euroopan kulttuuriperintötunnus, Euroopan kulttuuriperintöpäivät, Euroopan unionin Europa Nostra - kulttuuriperintöpalkinto ja Euroopan kulttuuriperintökeskus. Näiden saavutusten pohjalta komissio aikoo **uudistaa ja vahvistaa Euroopan kulttuuriperintötunnusta**, jotta se pysyy merkityksellisenä.

Komissio tukee **kulttuuriperintöalan digitalisointia ja digitaalista siirtymää** erilaisilla aloitteilla, kuten Euroopan digitaalinen kirjasto (Europeana), joka sisältää jo yli 65 miljoonaa digitaalista nimikettä,⁶² sekä kulttuuriperinnön pilvipalvelu⁶³ tai **yhteinen eurooppalainen kulttuuriperinnön data-avaruus**⁶⁴. Nämä toimet parantavat korkealaatuisen datan (myös 3D-datan) saatavuutta, edistävät datan uudelleenkäyttöä eri aloilla sekä nopeuttavat uusien teknologioiden käyttöönottoa tarjoamalla erilaisia koulutus- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksia. Komissio jatkaa tukitoimiaan tällä alalla.

Kulttuuriperintöön kohdistuu monenlaisia riskejä ihmisen aiheuttamista uhkista (kuten aseelliset konfliktit, ilmastonmuutos ja ympäristön pilaantuminen) luonnonuhkiin,⁶⁵ kuten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan sekä eri puolilla Eurooppaa viime aikoina esiintyneet maastopalot, maanjäristykset ja tulvat osoittavat. Siksi kulttuurin ja kulttuuriperinnön alalla on kiireellisesti kehitettävä ja otettava käyttöön kriisivalmiuteen ja riskinhallintaan liittyviä suunnitelmia, yhteistyömekanismeja ja menettelyjä.

EU:n kulttuurialan työsuunnitelman 2023–2026 ja EU:n varautumisunionistrategian⁶⁶ mukaisesti EU tehostaa yhteistyötä ja varautumista muun muassa unionin pelastuspalvelumekanismiin ja erilaisten aloitteiden, kuten PROCULTHER⁶⁷, avulla. Lisäksi Kulttuuriomaisuuden säilyttämisen ja entistämisen kansainvälisen tutkimuskeskuksen (ICCROM⁶⁸) vetämässä READY-hankkeessa⁶⁹ pyritään vahvistamaan jäsenvaltioiden valmiuksia hallita tehokkaasti katastrofeihin, ilmastoon liittyviin ääri-ilmiöihin ja konflikteihin liittyviä riskejä. Tällä alalla tehtävää urauurtavaa tutkimusta tuetaan Horisontti Eurooppa - puiteohjelman kautta. Lisäksi komissio on saanut asiasta käytännön kokemusta, kun se on tukenut Ukrainan kulttuuriperintöä ja taiteilijoita. Komissio jatkaa yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa varmistaakseen arvokkaan digitaalisen kulttuuriperinnön (myös digitaalisessa muodossa luodun kulttuuriperinnön) säilyttämisen ja jatkuvan saatavuuden myös uhkien toteutuessa sekä edistääkseen digitaalisen kulttuuriperinnön säilyttämistä kansallisten rajojen ulkopuolella, mikä on yhä tärkeämpää luonnon-, kyber- ja muiden uhkien lisääntyessä.

Kulttuuriperinnön ja kollektiivisen muistin suojelemiseksi on tärkeää torjua kulttuuriesineiden laitonta kauppaa. Varkaudet, laittomat kaivaukset, ryöstely ja väärentäminen voivat olla tuottoisaa toimintaa järjestäytyneille rikollisryhmille, konfliktien osapuolille tai terroristeille. Tällaisella rikollisuudella on suora vaikutus yhteisöjen identiteettiin, yhteenkuuluvuuteen ja

⁶² [Metis Statistics Dashboard](#).

⁶³ [Kulttuuriperinnön pilvipalvelu – Euroopan komissio](#).

⁶⁴ [Yhteinen eurooppalainen kulttuuriperinnön data-avaruus](#).

⁶⁵ [Neuvoston päätelmät kulttuuriperintöä konflikteissa ja kriiseissä koskevasta EU:n toimintamallista sekä neuvoston päätelmät riskinhallinnasta kulttuuriperinnön alalla \(2020/C 186/01\)](#).

⁶⁶ [Varautuminen – Euroopan komissio](#).

⁶⁷ PROCULTHER (Protecting Cultural Heritage from the Consequences of Disasters).

⁶⁸ ICCROM on lyhenne sanoista ”International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property”.

⁶⁹ [READY \(Resilience for Heritage in the Face of Disasters, Climate Risks and Complex Emergencies\)](#).

selviytymiskykyyn erityisesti kriisi- ja konfliktialueilla. Kulttuuriesineet voivat tarjota houkuttelevia tilaisuuksia myös rahanpesuun, seuraamusten tai verojen kiertoon ja muuhun oheisrikollisuuteen, mikä asettaa ne vaaraan.

Kulttuuriesineisiin liittyvän rikollisuuden torjunnalle vankan perustan muodostavat EU:n toimintasuunnitelma kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjumiseksi⁷⁰, kulttuuriesineiden tullialueelle siirtämistä ja tuontia koskeva EU:n asetus⁷¹, rahanpesunvastainen direktiivi⁷² ja useat EU:n rahoittamat tutkimushankkeet⁷³. Komissio tekee myös yhteistyötä Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) kanssa ennaltaehkäisyyn, tutkimukseen ja tutkinnan sekä museoiden turvallisuuden alalla muun muassa uudistamalla ICOMin alaisen kulttuuriomaisuuden laittoman kaupan kansainvälisen seurantakeskuksen toimintaa. Lisäksi se on käynnistänyt vuoropuhelun taidemarkkinoiden kanssa tietojen vaihtamiseksi ja eettisten käytäntöjen edistämiseksi⁷⁴.

Komissio tukee edelleen kulttuuriesineiden jäljitettävyyden parantamista, due diligence - menettelyjä ja innovatiivisten teknologioiden käyttöä sekä kaikkien sidosryhmien ottamista mukaan kulttuuriperinnön suojelun tehostamiseksi ja kulttuuriperintöön liittyvien rikosten torjumiseksi.

5.4. Luovat keinot käsitellä ilmastonmuutosta ja ympäristön kestävyttä

Kulttuurialoja olisi hyödynnettävä enemmän ilmastoa ja luonnon monimuotoisuutta koskevassa toiminnassa, ja kulttuurialan toimijoille olisi annettava vaikutusvaltaa johtaa vihreää siirtymää. Komissio jatkaa kulttuuri- ja ympäristöalan sidosryhmien välisen vuoropuhelun edistämistä muun muassa järjestämällä **työpajan kulttuurin ja taiteen merkityksestä kestävä elämisen kannalta**.

Yhteisen arkkitehtuurin ja muotoilun kulttuurin edistäminen ja investoiminen laadukkaaseen elinympäristöön kaikille **uuden eurooppalaisen Bauhausin** kaltaisten aloitteiden avulla on edelleen tärkeää. Jotta taiteen ja kulttuurin muutosvoimaa voitaisiin hyödyntää myös luovuudessa ja innovoinnissa, komissio antaa **tiedonannon ja ehdotuksen neuvoston suositukseksi uuden eurooppalaisen Bauhausin tulevaisuudesta** ja pyrkii lisäämään kulttuurin tukea asiaan liittyvillä aloitteilla.

Kulttuurialojen tulisi käsitellä muun muassa energiatehokkuuteen liittyviä kysymyksiä tavalla, joka on tasapainossa kulttuuriperinnön koskemattomuuden kanssa. Käytännön työkaluja ja aloitteita olisi edistettävä edelleen. Näihin kuuluvat esimerkiksi Euroopan audiovisuaalisten tuotantojen MEDIA-hiililaskuri⁷⁵, jota kehitetään parhaillaan Luova Eurooppa - ohjelman median toimintalinjan tuella, sekä kulttuuriperinnön säilyttämiseen tähtäävä Go Green - hanke⁷⁶, jota rahoitetaan Horisontti Eurooppa - puiteohjelmasta.

EU jatkaa saavutetun edistyksen pohjalta kulttuurialan viherryttämistoimien tukemista. Yksi esimerkki tästä on suunnitelma käynnistää kunnianhimoinen uusi **eurooppalainen tutkimus- ja innovointikumppanuus kestävä kulttuuriperinnön edistämiseksi**. Kumppanuutta yhteisrahoitetaan Horisontti Eurooppa - puiteohjelmasta, ja se täydentää käynnissä olevia

⁷⁰ Komission tiedonanto, [EU:n toimintasuunnitelma kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjumiseksi](#) (COM(2022) 800 final).

⁷¹ [Asetus \(EU\) 2019/880](#).

⁷² [Direktiivi \(EU\) 2024/1640](#).

⁷³ Euroopan unionin julkaisutoimisto, ["Innovations for combatting trafficking in cultural goods"](#).

⁷⁴ [Taidemarkkinoiden alaryhmä \(E03650/2\) – Komission asiantuntijaryhmien ja muiden vastaavanlaisten elinten rekisteri](#).

⁷⁵ ["A common carbon emissions calculator for the European audiovisual sector: towards an environmentally conscious future"](#).

⁷⁶ [GoGreen-hanke](#).

tutkimus- ja innovointitoimia. Kumppanuudessa investoidaan tutkimukseen ja innovointiin, jolla parannetaan Euroopan kulttuuriperinnön säilyttämistä ja edistetään ilmastoneutraaliutta kehittämällä kulttuuriperinnön tutkimuksen avulla tunnistettuja perinteisiä ja innovatiivisia käytäntöjä, tekniikoita ja materiaaleja. Komissio jatkaa myös toimiaan, joilla se edistää **kulttuurin ja kulttuuriperinnön kokonaisvaltaista sisällyttämistä kansainväliseen ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevaan toimintaohjelmaan** asiaankuuluvien koordinoituneiden mekanismien ja kansainvälisten foorumien kautta.

6. Unioni, joka edistää kansainvälisiä suhteita ja kumppanuuksia kulttuurin alalla

Rauhan säilyttäminen, konfliktien ehkäiseminen ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen ovat osa unionin tarkoitusta ja yksi sen ulkoisen toiminnan tärkeimmistä tavoitteista. Kulttuuri edistää näitä pyrkimyksiä rauhan mahdollistajana, kestävä kehityksen vauhdittajana ja ihmisten välisenä siltana.

Nykyisessä epävakaaassa geopolitisessä tilanteessa, jossa esiintyy ulkomaista tiedonmanipulointia ja häirintää, kulttuurista on tulossa yhä vahvemmin strategisen vaikuttamisen alue. Globaalilla tasolla jotkin maat muokkaavat aktiivisesti kulttuurin avulla käsityksiä ja identiteettejä legitimoidakseen poliittisia tavoitteitaan. Jotta EU voi säilyttää häiriönsietokykynsä ja uskottavuutensa, sen on tunnustettava tämä todellisuus ja vastattava siihen vahvistamalla arvoihin perustuvaa toimintamalliaan kansainvälisissä kulttuurisuhteissaan. Se voi hyödyntää tässä Euroopan rikasta kulttuurista monimuotoisuutta strategisena voimavarana, joka vahvistaa ulkoista toimintaa, edistää yhteiskunnallista selviytymiskykyä, vakautta ja sovintoa sekä parantaa yhteistä turvallisuuttamme.

EU:n jäsenvaltiot, kumppanit ja kansainväliset järjestöt odottavat, että EU toimisi kulttuurialalla johdonmukaisemmin ja kunnianhimoisemmin myös maailmanlaajuisella tasolla ja monenvälisissä yhteyksissä. EU:n lisäarvo piilee siinä, että se on enemmän kuin osiensa summa, mikä näkyy myös sen läsnäolona merkittävässä kulttuuri- ja julkisuusdiplomatian tapahtumissa kumppanimaissa.

6.1. Kulttuurin strateginen sisällyttäminen unionin ulkoiseen toimintaan

Kehittämällä kulttuurikompassin ulkoista ulottuvuutta EU voi suojella ja edistää kulttuurista monimuotoisuutta, vahvistaa globaalia rooliaan ja tuottaa konkreettista hyötyä yhteiskunnille ympäri maailman. Tämän saavuttaminen edellyttää poliittista tahtoa, koordinoituja toimia ja yhteistä sitoutumista siihen, että kulttuurista tehdään erottamaton osa Euroopan suhteita muuhun maailmaan ja otetaan niissä strategiseksi voimavaraksi. EU:n edustustoilla on tässä tärkeä rooli.

Ukrainan kulttuuriperintöä koskevasta Team Europe - paketista sekä Afrikan ja Euroopan museoiden välisten kumppanuuksien vahvistamiseen tähtäävästä Team Europe - toimintamallista saatujen kokemusten perusteella näitä toimintamalleja olisi sovellettava järjestelmällisemmin, myös luonnonkatastrofien, aseellisten konfliktien ja taloudellisen epävakauden koettelemilla alueilla. Kulttuurisuhteiden foorumi (Cultural Relations Platform, CRP) otti käyttöön uudistetun toimintamallin asettamalla toimintansa keskiöön osallistamisen, joka perustuu yhteisvastuullisen vuoropuheluun, yhteiskehittämiseen ja kestäviin kumppanuuksiin. European Spaces of Culture - hanke puolestaan on osoittanut, että yhteiskehitetyt paikalliset kulttuurialoitteet voivat lisätä keskinäistä ymmärrystä ja saada aikaan kestäviä vaikutuksia. Näiden toimien jatkamiseksi komissio aikoo **käynnistää CRP:n uuden vaiheen maailmanlaajuisesti**. Se jatkaa myös tiivistä **yhteistyötä EU:n kansallisten kulttuuri-instituuttien verkoston kanssa** kansainvälisten kulttuurisuhteiden edistämiseksi.

Jotta kulttuurin arvo tunnustettaisiin unionin ulkoisen toiminnan keskeiseksi strategiseksi pilariksi, EU aikoo vahvistaa kulttuurin järjestelmällistä ja strategista integrointia ulkoihin politiikkoihinsa ja ohjelmiinsa muun muassa Global Gateway -strategian avulla. Asiaankuuluvia välineitä, kuten NDICI – Globaali Eurooppa - välinettä⁷⁷, olisi hyödynnettävä johdonmukaisesti.

Vaikutusten maksimoimiseksi kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskevissa politiikoissa ja toimitissa olisi tehostettava ja edistettävä kulttuuri- ja ulkopolitiikan alan monialaista yhteistyötä paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla sekä sidosryhmien kanssa. Monitasoinen ja monialainen yhteistyö varmistaa, että kulttuuritoiminnassa otetaan huomioon paitsi politiikan painopisteet myös paikallisyhteisöjen tarpeet. Tämän mukaisesti komissio ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ehdottavat, että **kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskeva EU:n strategia** saatetaan ajan tasalle (ks. vuonna 2016 annettu yhteinen tiedonanto⁷⁸).

6.2. Kulttuuriyhteistyön lisääminen laajentumis- ja yhdentymisprosesseissa sekä unionin ja naapurimaiden ja □ alueiden välisissä suhteissa

Kulttuuriyhteistyöllä on tärkeä rooli EU:n ehdokasmaiden ja mahdollisten ehdokasmaiden lähentämisessä unioniin. Kulttuuripolitiikan mukauttaminen EU:n normeihin, ammatillisen vaihdon edistäminen sekä kulttuurisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja edistäminen voivat auttaa tukemaan näiden maiden integroitumiskehitystä. EU:n ohjelmat, kuten Luova Eurooppa, EU4Culture⁷⁹, liittymistä valmisteleva tukiväline (IPA)⁸⁰ ja TAIEX⁸¹, ovat jo osoittaneet arvonsa ehdokasmaiden ja mahdollisten ehdokasmaiden kulttuurialojen tukemisessa ja yhteenkuuluvuuden ja yhteisen eurooppalaisen identiteetin vahvistamisessa. Nämä aloitteet luovat laadukkaita työpaikkoja, edistävät kestävästä kasvusta ja lisäävät keskinäistä ymmärrystä kumppanimaiden ja jäsenvaltioiden välillä. Tällaista tukea olisi jatkettava laajentumisprosessin etenemisen aikana. Myös nuorten osallistumista edistetään laajentumisalueella aktiivisesti muun muassa Youth Labsin kaltaisten onnistuneiden aloitteiden pohjalta.

Komissio jatkaa kulttuuripolitiikkaa koskevan vuoropuhelun vahvistamista ehdokasmaiden, mahdollisten ehdokasmaiden ja naapurimaiden kanssa tiiviissä yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Se käynnistää myös **EU4Culture-ohjelman** uuden vaiheen itäisillä naapurialueilla. Teknisen yhteistyön lisäksi kulttuurivaihto tarjoaa mahdollisuuksia vuoropuheluun ja tietojenvaihtoon sekä tilaisuuden kuvata EU-jäsenyys paitsi oikeudellisena ja taloudellisena prosessina myös yhteisenä kulttuurisena projektina. Myös nuorten osallistumista edistetään laajentumisalueella aktiivisesti muun muassa Youth Labsin kaltaisten onnistuneiden aloitteiden pohjalta.

Kulttuuriyhteistyön tiivistäminen hyödyttää myös unionin suhteita naapurimaihin ja muihin maihin. Esimerkiksi eteläisen Välimeren alueen rikas aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö tarjoaa vahvan perustan uusille yhteistyöhankkeille kulttuurin, kestävästä kulttuurimatkailun ja

⁷⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/947, annettu 9 päivänä kesäkuuta 2021, naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa perustamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 466/2014/EU muuttamisesta ja kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1601 ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 480/2009 kumoamisesta ([EUVL L 209/2021](#)).

⁷⁸ [Yhteinen tiedonanto Tavoitteena kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskeva EU:n strategia \(JOIN/2016/029\)](#).

⁷⁹ Ks. hankesivu [EU Neighbours East - sivustolla](#).

⁸⁰ EU:n [liittymistä valmistelevasta tukivälineestä \(IPA\)](#) on rahoitettu useita hankkeita esimerkiksi Länsi-Balkanilla. Näiden hankkeiden tavoitteena on parantaa kulttuuriyhteistyötä sovinnon ja hyvien naapuruussuhteiden edistäjänä sekä tukea pitkän aikavälin alueellista vakautta ja keskinäistä ymmärrystä.

⁸¹ [TAIEX – Euroopan komissio](#).

kulttuuriperintölähtöisen kehittämisen alalla. Uusi Välimeren sopimus⁸² tarjoaa mahdollisuuksia asettaa kulttuuriperintö ja luovat alat vuoropuhelun, yhteistyön ja koordinoitavien aloitteiden keskiöön. Komissio käynnistää sopimuksen puitteissa myös uuden **kulttuuria, urheilua ja matkailua koskevan Euro-Välimeri-aloitteen**.

Lisäksi komissio on ehdottanut Luova Eurooppa - ohjelmasta saatujen kokemusten perusteella, että myös kolmannet maat voisivat osallistua AgoraEU-ohjelmaan.

6.3. Monenvälisyyden vahvistaminen kulttuurin avulla

Monenvälisyyden edistäminen kulttuurin avulla on edelleen välttämätöntä, jotta EU voi vahvistaa rooliaan globaalina toimijana, edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua ja rakentaa kumppanuuksia, jotka edistävät rauhaa, keskinäistä kunnioitusta ja vaurautta maailmanlaajuisesti. Osallistamalla aktiivisesti monenvälisten foorumien, kuten Unescon (myös Mondiacult-konferenssin⁸³) ja G7- ja G20-ryhmien, toimintaan EU auttaa muovaamaan kansainvälistä kulttuuripolitiikkaa ja varmistaa politiikan johdonmukaisuuden eri aloilla. EU:n olisi näytettävä esimerkkiä näiden sitoumusten muuttamisesta konkreettisiksi toimiksi ja edistettävä kulttuurin roolia vuoden 2030 jälkeisessä kestävässä kehityksen ohjelmassa jatkamalla näyttöön perustuvien toimintamallien tukemista.

7. Eurooppalainen kulttuuri: strateginen investointi

Kulttuurikompassin vision ja kunnianhimoisten politiikkatavoitteiden tukeminen edellyttää nykyisten ja tulevien rahoitusvälineiden järjestelmällisempää hyödyntämistä kaikilla tasoilla yksityisten investointien ja hyväntekeväisyyden rinnalla.

7.1. Jatkuva ja kohdennettu rahoitus

Jatkuva ja kohdennettu unionin taloudellinen tuki Euroopan kulttuuri- ja luoville aloille ja toimialoille varmistetaan Luova Eurooppa - ohjelman avulla sekä vuosiksi 2028–2034 ehdotetulla AgoraEU-ohjelmalla, jossa käsitellään kulttuuria, media-alaa, arvoja ja oikeuksia nykyisten Luova Eurooppa - ohjelman ja kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman onnistumisten pohjalta. Ehdotuksensa mukaisesti komissio aikoo hyödyntää Luova Eurooppa - ohjelman oppeja ja onnistumisia ja on ehdottanut kulttuurin määrärahojen kaksinkertaistamista. Komissio kiinnittää erityishuomiota rahoituksen yksinkertaistamiseen muun muassa lisäämällä portaittaisten avustusten, kustannuksiin perustumattoman rahoituksen ja kertakorvausten käyttöä, minkä pitäisi tehostaa rahoitusta ja parantaa sen saatavuutta.

7.2. Valtavirtaistaminen kaikissa EU:n rahoitusvälineissä

EU:n nykyisellä, useiden ohjelmien kautta myönnettävällä kulttuurin rahoituksella on ollut ratkaiseva merkitys koulutuksen, tutkimuksen, innovoinnin, digitalisaation, pk-yritysten dynaamisuuden, aktiivisen kansalaisuuden ja EU:n ulkopuolisten maiden kanssa tehtävän kulttuuriyhteistyön⁸⁴ edistämisessä. **CulturEU-rahoitusopas** on auttanut sidosryhmiä tutustumaan EU:n eri rahoitusvälineisiin ja ymmärtämään, miten ne lähestyvät ja miten niillä rahoitetaan kulttuuria.⁸⁵ Komissio aikoo **saattaa oppaan ajan tasalle, jotta se vastaisi seuraavaan EU:n talousarvioon sisältyviä kulttuurin rahoitusmahdollisuuksia**.

---

⁸² [Yhteinen tiedonanto Välimeren sopimuksesta – Lähi-itä, Pohjois-Afrikka ja Persianlahti](#).

⁸³ Kulttuuripolitiikkaa ja kestävästä kehitystä käsittelevä Unescon maailmankonferenssi.

⁸⁴ Tällaista yhteistyötä tehdään muun muassa seuraavien ohjelmien puitteissa: Erasmus+, Horisontti Eurooppa, Digitaalinen Eurooppa, InvestEU, kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelma ja NDICI – Globaali Eurooppa.

⁸⁵ [CulturEU-rahoitusopas – Kulttuuri ja luovuus](#).

Seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen osalta komissio ehdotti, että kulttuurille myönnettävä tuki ohjattaisiin asiaankuuluvien EU:n välineiden kautta, mukaan lukien Euroopan kilpailukykyrahasto, Horisontti Eurooppa, kansalliset ja alueelliset kumppanuussuunnitelmat ja NDICI – Globaali Eurooppa. Tämän tueksi komissio laatii **kulttuuriin tehtäviä strategisia investointeja koskevat suuntaviivat** kulttuurikompassin keskeisten toimintalinjojen mukaisesti.

7.3. Yksityisen rahoituksen hyödyntäminen

Kulttuuri- ja luovien alojen ja toimialojen innovatiivisten rahoitusmekanismien tutkiminen on tärkeää niiden pitkän aikavälin kestävyden varmistamiseksi. **Julkisen ja yksityisen sektorin väliseen yhteistyöhön kannustetaan voimakkaasti** kulttuurialan rahoituslähteiden laajentamiseksi. Avustuksia voitaisiin täydentää esimerkiksi **markkinapohjaisilla välineillä ottamalla käyttöön uusia rahoitusmalleja, mukaan lukien hyväntekeväisyys sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet,** joissa otetaan huomioon näiden alojen erityistarpeet.

Komissio on yhdessä Euroopan investointirahaston kanssa kehittänyt innovatiivisia rahoitusvälineitä vaihtoehtona perinteiselle avustusrahoitukselle. Nämä välineet pyrkivät hyödyntämään rahoitusmarkkinoita, sekä pääoman että luoton osalta, media-alan ja muiden kulttuuri- ja luovien alojen hyödyksi. Vahvistaakseen edelleen kulttuurialan monimuotoisuutta ja kilpailukykyä ja parantaakseen sen luomis- ja innovointivalmiuksia komissio tutkii uudenlaisia **rahoitusvälineitä yksityisen pääoman hankkimiseksi ja kulttuuri- ja luoville aloille tehtävien investointien helpottamiseksi** (mukaan lukien investoinnit startup-yrityksiin ja muihin yrityksiin). Tässä työssä se tukeutuu InvestEU-takuista sekä kulttuurialan ja luovien alojen lainantakausvälineestä⁸⁶ ja MediaInvest-pääomasijoitusvälineestä⁸⁷ media-alalla saatuihin hyviin tuloksiin.

8. Päätelmät ja jatkotoimet

Kulttuurikompassilla luodaan kunnianhimoinen ja entistä vahvempi EU:n kulttuuripoliittinen kehys. Sen tulevaisuuteen suuntautuvia toimia tuetaan kolmella yleisellä poliittisella välineellä, jotka ovat säännöllinen kertomus kulttuurin tilasta unionissa, EU:n jäsenelty vuoropuhelu kulttuurista ja EU:n kulttuuritietokeskus.

Kulttuurikompassin strategisten suuntaviivojen edistäminen edellyttää vahvempaa poliittista sitoutumista ja investointeja kulttuuriin. Tämän mukaisesti komissio esittää tänään ehdotuksen yhteiseksi julistukseksi, jonka nimi on ”Eurooppa kulttuurin puolella ja kulttuuri Euroopan puolella”. Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa tarkastelemaan ehdotusta, jotta voitaisiin päästä yhteisymmärryksen julistuksen tekstistä ja allekirjoittaa julistus yhteisen tahdon osoituksena.

Komissio tekee myös yhteistyötä muiden julkisten laitosten, kulttuurialan sidosryhmien, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, asiaankuuluvien järjestöjen ja muiden asianomaisten kanssa, jotta ne voisivat aktiivisesti edistää kulttuurikompassin kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamista.

---

⁸⁶ [Kulttuurialan ja luovien alojen lainantakausvälineitä \(CCS GF\)](#) rahoitettiin aluksi Luova Eurooppa - ohjelmasta vuoteen 2020 asti ja sen jälkeen InvestEU-ohjelmasta vuodesta 2021 alkaen. Väline pannaan täytäntöön komission ja Euroopan investointirahaston välisellä tehokkaalla yhteistyöllä.

⁸⁷ [MediaInvest – Investointien lisääminen Euroopan audiovisuaalialalla | Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa.](#)

LIITE 1: KULTTUURIKOMPASSIN LIPPULAIVAHANKKEET

Seuraavassa luettelossa esitetään toimet, jotka komissio aikoo toteuttaa kulttuurikompassin täytäntöönpanemiseksi.

Nr o	Toimi	Aikataulu
VISIO: Eurooppa kulttuurin puolella ja kulttuuri Euroopan puolella		
1.	Esitetään ehdotus Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission yhteiseksi julistukseksi ”Eurooppa kulttuurin puolella ja kulttuuri Euroopan puolella”.	Vuoden 2025 viimeinen neljännes
2.	Annetaan kertomus kulttuurin tilasta unionissa ja järjestetään EU:n jäsenmety vuoropuhelu sidosryhmien kanssa.	Vuoden 2027 kolmas neljännes (kertomus) Vuoden 2026 kolmas neljännes (vuoropuhelu)
3.	Perustetaan Euroopan komission hallinnoima EU:n kulttuuritietokeskus.	Vuoden 2027 kolmas neljännes
Keskeinen toimintalinja 1: ARVOT JA OIKEUDET		
4.	Ehdotetaan uutta esittävien taiteiden eurooppalaista palkintoa.	Vuoden 2027 toinen neljännes
5.	Laaditaan kertomus, jonka tarkoituksena on tukea jäsenvaltioita vammaisten henkilöiden kulttuuritoimintaan osallistumisen lisäämisessä ja tukemisessa.	Vuoden 2028 ensimmäinen neljännes
6.	Luodaan vapaaehtoinen kehys kansallisella tasolla nuorille myönnettyjen kulttuuri- ja kulttuuriperintöpassien vastavuoroiselle tunnustamiselle, edistetään DiscoverEU:n kulttuurireittiä nuorten keskuudessa ja lisätään kulttuuritarjontaa Erasmus+ - ohjelmasta rahoitetun nykyisen EU:n nuorisoalennuskortin puitteissa.	Vuoden 2027 viimeinen neljännes (passit) Vuoden 2026 toinen neljännes (DiscoverEU) Vuoden 2026 toinen neljännes (nuorisokortti)
Keskeinen toimintalinja 2: TAITEILIJAT JA KANSALAISET		
7.	Ehdotetaan EU:n taiteilijoiden peruskirjaa yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja sidosryhmien kanssa.	Vuoden 2027 toinen neljännes
8.	Perustetaan nuorten kulttuurilähettiläiden verkosto, jossa käydään keskustelua kulttuuripoliittisista kysymyksistä.	Vuosi 2026
9.	Esitetään kulttuuria, terveyttä ja hyvinvointia koskevat EU:n suuntaviivat.	Vuosi 2028
Keskeinen toimintalinja 3: KILPAILUKYKY, SELVIYTYMISKYKY JA YHTEENKUULUVUUS		
10.	Esitetään kulttuuri- ja luovia aloja koskeva tekoälystrategia.	Vuoden 2027 ensimmäinen neljännes
11.	Kehitetään yhteinen eurooppalainen kulttuuriperinnön data-avaruus osana tulevaa data-avaruuksien käyttöönottostrategiaa 2025–2030.	Vuoden 2025 viimeisestä neljänneksestä alkaen
12.	Vahvistetaan Euroopan kulttuuriperintötunnusta ja Euroopan kulttuuripääkaupungit - aloitteen asemaa vuoden 2033 jälkeen.	Vuoden 2026 toinen neljännes

Nr o	Toimi	Aikataulu
13.	Annetaan tiedonanto ja ehdotus neuvoston suositukseksi uuden eurooppalaisen Bauhausin tulevaisuudesta, jossa hyödynnetään taiteen ja kulttuurin muutosvoimaa luovuuden ja innovoinnin edistämiseksi.	Vuoden 2025 viimeinen neljännes
14.	Käynnistetään uusi eurooppalainen tutkimus- ja innovointikumppanuus kestävän kulttuuriperinnön edistämiseksi.	Vuoden 2026 toinen neljännes
Keskeinen toimintalinja 4: KANSAINVÄLINEN TOIMINTA		
15.	Päivitetään yhdessä unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan kanssa kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskeva EU:n strategia.	Vuoden 2027 viimeinen neljännes
16.	Sovelletaan yhdessä unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan kanssa Team Europe - toimintamallia kulttuuriin, jotta voidaan edistää EU:n ja jäsenvaltioiden resurssien yhdistämistä kulttuurin ja kulttuuriperinnön alalla.	Käynnissä
17.	Käynnistetään EU4Culture-ohjelman uusi vaihe itäisten naapurialueiden osalta.	Vuoden 2025 viimeinen neljännes
18.	Käynnistetään kulttuuria, urheilua ja matkailua koskeva Euro-Välimeri-aloite Välimeren sopimuksen puitteissa.	Vuoden 2026 ensimmäinen neljännes
INVESTOINNIT		
19.	Yksinkertaistetaan EU:n rahoituksen saatavuutta kulttuurin alalla ja päivitetään CulturEU-rahoitusopas.	Käynnissä (rahoitus) Vuoden 2028 viimeinen neljännes (CulturEU)
20.	Laaditaan kulttuuriin tehtäviä strategisia investointeja koskevat EU:n suuntaviivat ja tutkitaan innovatiivisia investointivälineitä yksityisen pääoman, myös hyväntekeväisyystarkoituksessa investoitavan pääoman, houkuttelemiseksi yhteistyössä asiaankuuluvien rahoituslaitosten kanssa.	Vuoden 2028 viimeinen neljännes